

(Заканчэнне.**Пачатак на 7–9-й стар.)**

правапарушэнні ў выпадку, калі асоба, якая прыцягваецца да адміністрацыйнай адказнасці, у сілу фізічных або псіхічных недахопаў не можа самастойна ажыццяўляць права на абарону, што не дазваляе такой фізічнай асобе належным чынам абараніць свае правы і законныя інтарэсы, не садзейнічае своечасова і ў эфектыўнасці аднаўлення парушаных правоў, у сувязі з чым прызнаў неабходным устараніць прабел у заканадаўчым рэгуляванні, які мае канстытуцыйна-прававое значэнне, шляхам унясення адпаведных змяненняў і (або) дапаўненняў у названы Кодекс.

Такім чынам, ажыццяўляючы паўнамоцтвы прымаць рашэнні аб устараненні ў нарматывных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці, Канстытуцыйны Суд у мэтах рэалізацыі канстытуцыйных прынцыпаў вяршэнства права і роўнасці ўсіх перад законам, гарантвання канстытуцыйных правоў і свабод кожнага, забеспячэння адназначнага разумення і аднастайнага прымянення прававых норм у адрасаваных заканадаўчых прававых пазіцыях прызнаваў неабходным устараненне ў нарматывных прававых актах прабелаў прававога рэгулявання, у тым ліку выяўленых правапрымяняльнай практыкай.

Канстытуцыйны Суд арыентаваў заканадаўца і іншыя нарматворчыя органы на недапушчэнне аслаблення канстытуцыйных гарантыяў правоў і свабод чалавека па прычыне наяўнасці ў нарматывных прававых актах прабелаў і іншых дэфектаў прававога рэгулявання.

IV

Адным з важнейшых паказчыкаў канстытуцыяналізму з'яўляецца своечасовае выкананне заключэнняў і рашэнняў Канстытуцыйнага Суда. Канстытуцыйны Суд адзначае, што дзяржаўныя органы належным чынам выконваюць заключэнні і рашэнні Канстытуцыйнага Суда, а таксама ўлічваюць у сваёй дзейнасці змест шчаны ў іх прававыя пазіцыі.

1. У 2017 годзе выканана Заклучэнне Канстытуцыйнага Суда ад 12 чэрвеня 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь пункта 7 части 1 статьи 29 и пункта 1 части 1 статьи 303 Уголовно-процессуального кодекса Республики Беларусь», прынятае ў адпаведнасці з часткамі першай і чацвёртай артыкула 116 Канстытуцыі на падставе прапановы Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу.

Названым Заклучэннем Канстытуцыйнага Суда палажэнні пункта 7 часткі 1 артыкула 29, часткі 1 артыкула 250, часткі 1 артыкула 279 і пункта 1 часткі 1 артыкула 303 Крымінальна-працэсуальнага кодэкса, якія вызначаюць, што крымінальная справа ў адносінах да памерлага не можа быць ўзбуджана, а па ўзбуджанай справе падлягаюць спыненню папярэдняе расследаванне і вядзенне па крымінальна-працэсуальным кодэксе прабелу ў прававым рэгуляванні рэалізацыі права грамадзян, якія выступаюць сведкамі ў крымінальным працэсе, на кваліфікаваную юрыдычную дапамогу.

У мэтах забеспячэння прынцыпу вяршэнства права, рэалізацыі канстытуцыйнага права кожнага на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, уключаючы права карыстацца ў любы момант дапамогай адвакатаў, Канстытуцыйны Суд прызнаў неабходным устараненне заканадаўцаў у Крымінальна-працэсуальным кодэксе прабелу ў прававым рэгуляванні рэалізацыі права грамадзян, якія выступаюць сведкамі ў крымінальным працэсе, на кваліфікаваную юрыдычную дапамогу.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда выканана прыняццем Закона Рэспублікі Беларусь ад 8 студзеня 2018 года «О внесении дополнений в Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь», нормаў якога ўдакладнены парадок вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе ў выпадку смерці падазронага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці абвінавачванага; вызначаны правы статус прадстаўнікоў памерлага падазронага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці ўдзельнікаў крымінальнага

працэсу шляхам замацавання ў Крымінальна-працэсуальным кодэксе адпаведнага паняцця і рэгламентацыі правоў і абавязкаў названых удзельнікаў працэсу; устаноўлены асаблівасці вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе ў выпадку смерці падазронага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазронага, абвінавачванага, у тым ліку пры вядзенні папярэдняга расследавання, разглядае пракурорам матэрыялы крымінальнай справы ў адносінах да памерлага абвінавачванага, ажыццяўленні судовага разбору ў адносінах да такой асобы.

2. Выкананы рашэнні Канстытуцыйнага Суда аб устараненні ў нарматывных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці, прынятыя на падставе абзаца восьмага часткі трэцяй артыкула 22 Кодекса аб судаўладкаванні і статусе суддзяў.

2.1. У рашэнні ад 2 ліпеня 2015 г. «О праве граждан, выступающих свидетелями в уголовном процессе, на юридическую помощь» Канстытуцыйны Суд указаў, што замацавана ў частцы першай артыкула 62 Канстытуцыі права кожнага на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, у тым ліку права карыстацца ў любы момант дапамогай адвакатаў, з'яўляецца адным з важнейшых прынцыпаў дэмакратычнай прававой дзяржавы, пацвярджае прыхільнасць Рэспублікі Беларусь да агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права ў галіне адпраўлення праваасуддзя, што датычацца асоб, якія абвінавачваюцца ў крымінальным злачынстве (пункт 2 артыкула 14 Міжнароднага пакта аб грамадзянскіх і палітычных правах 1966 года), а таксама карэспандуе міжнародным рэкамендацыйным актам, згодна з якімі сфера дзеяння права на кваліфікаваную юрыдычную дапамогу распаўсюджваецца і на іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, у тым ліку сведак.

Адсутнасць у Крымінальна-працэсуальным кодэксе нормаў, што замацоўвае абавязак органа, які вядзе крымінальнае працэс, дапусціць адваката да ўдзелу ў крымінальным працэсе ў якасці прадстаўніка сведкі, на практыцы не дазваляе ў належнай меры рэалізаваць гарантыванае Канстытуцыяй права на юрыдычную дапамогу, у тым ліку пры правядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў з удзелам сведкі, што указвае на наяўнасць у крымінальна-працэсуальным законе прабелу, які мае канстытуцыйна-прававое значэнне.

У мэтах забеспячэння прынцыпу вяршэнства права, рэалізацыі канстытуцыйнага права кожнага на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, уключаючы права карыстацца ў любы момант дапамогай адвакатаў, Канстытуцыйны Суд прызнаў неабходным устараненне заканадаўцаў у Крымінальна-працэсуальным кодэксе прабелу ў прававым рэгуляванні рэалізацыі права грамадзян, якія выступаюць сведкамі ў крымінальным працэсе, на кваліфікаваную юрыдычную дапамогу.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда выканана прыняццем Закона Рэспублікі Беларусь ад 8 студзеня 2018 года «О внесении дополнений в Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь», што прадугледжвае дапаўненне крымінальна-працэсуальнага закона нормаў, якія ўстанаўліваюць права сведкі прашаць адваката для атрымання юрыдычнай дапамогі пры правядзенні працэсуальных дзеянняў з яго ўдзелам і вызначаюць правы і абавязкі адваката сведкі пры вядзенні па крымінальнай справе (частка 3 артыкула 60, часткі 1 і 3 артыкула 601 Крымінальна-працэсуальнага кодэкса).

2.2. У рашэнні ад 25 мая 2016 г. «О правовом регулировании приостановления деятельности юридических лиц и индивидуальных предпринимателей» Канстытуцыйны Суд адзначыў, што для павышэння ўзроўню абароны правоў і свабод грамадзян у сферы праваадносін, звязаных з адміністрацыйнай адказнасцю, заканадаўчыя механізмы ў гэтай сферы павінны адпавядаць вынікаючаму з артыкулаў 21, 22, 23 і 60 Канстытуцыі абавязку дзяржавы ў поўнай ме-

ры забяспечваць ажыццяўленне права на судовую абарону, якая павінна быць справядлівай, кампетэнтнай і эфектыўнай. У мэтах выканання канстытуцыйных прынцыпаў вяршэнства права і законнасці, роўнасці ўсіх перад законам Канстытуцыйны Суд прызнаў неабходным устараніць прававую нявызначанасць у канстытуцыйна-прававым рэгуляванні прыпынення дзейнасці юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў.

Прававая пазіцыя, сфармуляваная Канстытуцыйным Судом у названым рашэнні, рэалізавана ў нормах Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 кастрычніка 2017 г. № 376 «О мерах по совершенствованию контрольной (надзорной) деятельности», якімі выключана магчымасць вынясення кантралюючым (наглядным) органам патрабавання (прадпісання) аб прыпыненні (забароне) дзейнасці суб'екта гаспадарання. Нароўні з гэтым кантралюючыя (наглядныя) органы надзелены правам вынясення (накіравання) прапаноў аб прыпыненні (забароне) дзейнасці суб'екта гаспадарання, што носіць рэкамендацыйны характар, а таксама ўведзены выключна судовы парадок прыняцця абавязковага для выканання рашэння аб прыпыненні (забароне) дзейнасці: такое рашэнне можа прымацца судом у дачыненні да суб'екта гаспадарання, які не прыняў прапаноў кантралюючага (нагляднага) органа аб прыпыненні (забароне) дзейнасці, па заяве апошняга.

3. Заканадаўцам рэалізаваны шэраг прававых пазіцый, сфармуляваных Канстытуцыйным Судом пры правярцы канстытуцыйнасці законаў у парадку ажыццяўлення абавязковага папярэдняга кантралю ў адпаведнасці з абзацам другім часткі трэцяй артыкула 22 Кодекса аб судаўладкаванні і статусе суддзяў.

3.1. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 24 чэрвеня 2011 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам правового положения иностранных граждан и лиц без гражданства в Республике Беларусь»» звернута ўвага заканадаўца на прававую нявызначанасць палажэнняў артыкула 7 Закона Рэспублікі Беларусь «Об основах государственного социального страхования» з улікам унесены у яго змяненняў, якая выражалася ў неадзначанасці разумення тэрміна «грамадзяне». Канстытуцыйны Суд указаў, што такая нявызначанасць можа пацягнуць супярэчлівую правапрымяняльную практыку, звязаную з адвольным распаўсюджваннем або нераспаўсюджваннем палажэнняў гэтага артыкула на замежных грамадзян і асоб без грамадзянства.

Дадзеная прававая пазіцыя рэалізавана ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2017 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь», у адпаведнасці з якім у Законе «Об основах государственного социального страхования» вызначана, што калі не ўстаноўлена інашае, то пад тэрмінам «грамадзяне» ў гэтым Законе разумеюцца грамадзяне Рэспублікі Беларусь, замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства.

3.2. У рашэнні ад 23 снежня 2011 г. Канстытуцыйным Судом звернута ўвага на прававую нявызначанасць норм Закона «Об адвокатуре и адвокатской деятельности в Республике Беларусь» у частцы рэгламентацыі спынення адвакацкай дзейнасці. У дадзеным Законе ўстаноўлена, што для пачатку ажыццяўлення адвакацкай дзейнасці неабходны абавязковыя ўмовы: атрыманне адпаведнай ліцэнзіі і ўступленне ў члены тэрытарыяльнай калегіі адвакатаў (артыкул 11), тады як спыненне адвакацкай дзейнасці магчыма толькі на падставе рашэння Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь аб спыненні або ануляванні дзеяння ліцэнзіі (артыкул 13).

Указаны дэфект прававога рэгулявання ўстаранены ў выніку прыняцця Закона Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2017 года «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь «Об адвокатуре и адвокатской деятельности в Респуб-

лике Беларусь», у адпаведнасці з якім пункт 1 артыкула 13 Закона «Об адвокатуре и адвокатской деятельности в Республике Беларусь» дапоўнены палажэннем, што прадугледжвае спыненне адвакацкай дзейнасці таксама ў сувязі з выключэннем з тэрытарыяльнай калегіі адвакатаў.

3.3. У рашэнні ад 27 снежня 2016 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь»» Канстытуцыйны Суд адзначыў аб'ектыўны характар неабходнасці карэкціроўкі заканадаўчага рэгулявання пенсійнага забеспячэння ў частцы павелічэння стажу работы з выплатай абавязковых страхавых узносаў у бюджэт дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь (далей — фонд), прызнаў, што пры далейшым удасканаленні заканадаўчага рэгулявання ў галіне пенсійнага забеспячэння заканадаўцу належыць скараціраваць правы механізм абароны права асобных катэгорый грамадзян, якія выконвалі(юць) сацыяльна значныя для грамадства і дзяржавы дзейнасць або функцыі, на атрыманне працоўнай пенсіі шляхам заліку пэўных перыядаў такой дзейнасці аб функцыі ў стаж работы з выплаты абавязковых страхавых узносаў у бюджэт фонду або ўстанавіць іншы парадок уліку такіх фактараў пры рэалізацыі імі права на пенсійнае забеспячэнне. Гэта датычыцца перш за ўсё асоб, у якіх важкую частку складаюць перыяды дзейнасці, што ўключаюцца ў адпаведнасці з часткай другой артыкула 51 Закона «О пенсионном обеспечении» ў стаж работы нароўні з працоўнай і іншай дзейнасцю, але не ўключаюцца ў стаж работы з выплаты абавязковых страхавых узносаў у бюджэт фонду (перыяды ваеннай службы, водпуску па доглядзе за дзецьмі да дасягнення імі ўзросту трох гадоў і інш.).

Прававая пазіцыя Канстытуцыйнага Суда ўлічана ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 8 студзеня 2018 года «О внесении дополнений и изменения в Закон Республики Беларусь «О пенсионном обеспечении»», згодна з якім правам на працоўную пенсію па ўзросце са зніжэннем тэрміну выплаты абавязковых страхавых узносаў надзяляюцца асобы, якія дасягнулі агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту, не маюць неабходнага ў адпаведнасці з абзацам другім часткі першай артыкула 5 Закона «О пенсионном обеспечении» стажу работы з выплаты абавязковых страхавых узносаў у бюджэт фонду: мужчыны — пры стажу работы не менш як 40 гадоў; жанчыны — пры стажу работы не менш як 35 гадоў; асобы, якія праходзілі ваенную службу (службу ў ваенізаваных арганізацыях), — мужчыны пры стажу работы не менш як 25 гадоў і жанчыны пры стажу работы не менш як 20 гадоў, уключаючы не менш як 10 календарных гадоў ваеннай службы (службы ў ваенізаваных арганізацыях), і адсутнасці права на пенсію ў адпаведнасці з Законом Рэспублікі Беларусь «О пенсионном обеспечении военнослужащих, лиц начальствующего и рядового состава органов внутренних дел, государственного комитета Республики Беларусь, Государственного комитета судебных экспертиз Республики Беларусь, органов и подразделений по чрезвычайным ситуациям и органов финансовых расследований» (артыкул 221 Закона «О пенсионном обеспечении»).

Канстытуцыйны Суд лічыць, што своечасовае і поўнае выкананне яго рашэнняў садзейнічае зацвярджэнню канстытуцыйнай законнасці, падтрыманню высокага ўзроўню даверу грамадзян да праваасуддзя і дзейнасці органаў дзяржаўнай улады, сведчыць аб рэалізацыі канстытуцыйных гарантыяў абароны правоў, свабод і законных інтарэсаў кожнага, што ўяўляе сабой рэальнае праўленне канстытуцыяналізму як неад'емнай часткі праваасядомасці асобы і прававой культуры грамадства ў цэлым.

V

1. Канстытуцыйны Суд ажыццяўляў функцыю кантралю за

канстытуцыйнасцю нарматывных прававых актаў у дзяржаве ў мэтах зацвярджэння сучаснага канстытуцыяналізму, забеспячэння рэжыму канстытуцыйнай законнасці ў нарматворчасці і правапрымяненні.

У 2017 годзе Канстытуцыйным Судом правераны 31 закон, прыняты Палатай прадстаўнікоў і адобраны Саветам Рэспублікі Нацыянальнага сходу, да падпісання Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Па выніках ажыццяўлення абавязковага папярэдняга кантралю правераныя законы ў цэлым прызнаны адпаведнымі Канстытуцыі. Пры гэтым адзначана, што палажэнні законаў накіраваны на рэалізацыю і развіццё прынцыпаў і норм Канстытуцыі, выпрацоўку дзейсных прававых механізмаў рэалізацыі і абароны правоў і свабод грамадзян.

Разам з тым выяўлены некаторыя дэфекты канстытуцыйна-прававога рэгулявання, якія выражаюцца ў невыкананні ў поўнай меры прынцыпаў прававой пэўнасці і парпарцыянальнасці, у сувязі з чым указана на неабходнасць устаранення прабелаў, выключэння калізій і прававой нявызначанасці пры далейшым удасканаленні заканадаўчага рэгулявання.

2. У сучасным канстытуцыяналізме праламляюцца аб'ектыўныя, гістарычна абумоўленыя нацыянальныя, палітычныя, сацыяльныя і культурныя асаблівасці развіцця, духоўна-маральныя традыцыі народа. Сістэма каштоўнасцей, якія складаюць абавязковыя элементы канстытуцыяналізму, знаходзіць легітымнае нарматывнае замацаванне ў Канстытуцыі і рэалізуецца праз прававое рэгуляванне грамадскіх адносін.

Канстытуцыяналізацыя права забяспечваецца заканадаўствам, заснаваным на вяршэнстве Канстытуцыі як вызначальным фактара гарманічнага і трывалага развіцця грамадства і дзяржавы.

Канстытуцыйны Суд лічыць, што пры ажыццяўленні прававога рэгулявання грамадскіх адносін ад нарматворчых органаў патрабуюцца паслядоўная і сістэмная рэалізацыя і развіццё канстытуцыйных прынцыпаў і каштоўнасцей у мэтах легітымнасці і сацыяльнай прымальнасці нарматывных прававых актаў.

Для аб'ектыўнай ацэнкі ўзроўню рэалізацыі і развіцця канстытуцыйных прынцыпаў і каштоўнасцей у заканадаўстве і правапрымяненні неабходны фарміраванне і ўкараненне эфектыўнай сістэмы ўсёабдымнага канстытуцыйнага маніторынгу.

3. Неабходнай умовай павышэння якасці прымаемых законаў і эфектыўнасці зместаных у іх норм з'яўляецца актывізацыя ролі навукі ў заканатворчасці.

Паскарэнне і інтэнсіфікацыя ўсіх працэсаў ва ўмовах сучаснага інфармацыйнага грамадства і фарміравання лічбавай эканомікі патрабуюць ад заканадаўца апэратыўнага рэагавання на патрэбнасці грамадскага развіцця з улікам папярэдняй ацэнкі вынікаў прыняцця нарматывных прававых актаў і аналізу прагназуемых рэзультатаў іх дзеяння.

Для забеспячэння канстытуцыйна-прававой бяспекі, прадказальнасці заканадаўчага рэгулявання неабходна дзейснае навуковае нарматворчае прагназаванне.

У гэтых мэтах патрабуюцца падрыхтоўка навукова абгрунтаваных канцэптуальных метадалагічных асноў доўгатэрміновага прагназавання эфектыўнасці заканадаўства і яго здольнасці забяспечваць паступальнае і мэтанакіраванае вырашэнне эканамічных, сацыяльных і іншых актуальных праблем грамадскага развіцця.

4. Для ўстойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця ва ўмовах глабалізацыі і дынамізму інтэграцыйных працэсаў неабходны сучасныя падходы да фарміравання заканадаўчага рэгулявання ў сферы эканомікі.

Пры гэтым патрабуюцца забеспячэнне прававой пэўнасці, стабільнасці і прадказальнасці заканадаўства ў сферы грамадзянскага абароту, ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці, стварэнне неабходных умоў для эфектыўнай абароны права ўласнасці і іншых маёмасных правоў на аснове канстытуцыйных каштоўнасцей, дасягнення балансу

інтарэсаў асобы, грамадства і дзяржавы.

Канстытуцыйны Суд звяртае ўвагу заканадаўца на неабходнасць развіцця ў нацыянальнай прававой сістэме карпаратыўнага права і іншых інстытутаў міжнароднага прыватнага права, якія створаць сучасную аснову рэгулявання прадпрымальніцкай, інвестыцыйнай і інавацыйнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь.

5. У сучасных умовах рознаветарнага і многааслойнага прававога рэгулявання, складанага ўзаемадзеяння міжнароднага, наднацыянальнага і нацыянальнага права намагацца заканадаўца павінны быць накіраваны на своечасовае і эфектыўнае аспродкаванне нацыянальным правам інтэграцыйных працэсаў. Для забеспячэння ясных судносінаў розных прававых парадкаў і нацыянальнага заканадаўства неабходна выпрацоўка адпаведных прававых механізмаў і працэдур.

Актыўны ўдзел нацыянальнага парламента ў нарматворчым працэсе ў рамках інтэграцыйных утварэнняў зыходзіць з прынцыпаў субсідыярнасці і прапарцыянальнасці павінен з'яўляцца дзейным механізмам забеспячэння легітымнасці рашэнняў інтэграцыйных органаў і балансу нацыянальных і наднацыянальных інтарэсаў.

Пры гэтым Канстытуцыйны Суд звяртае ўвагу, што пры фарміраванні наднацыянальнага права належыць зыходзіць з вяршэнства Канстытуцыі, фундаментальных канстытуцыйных асноў беларускай дзяржавы, якія абумоўліваюць канстытуцыйную ідэнтычнасць.

6. Сацыяльны канстытуцыяналізм гуртуецца на канстытуцыйных мэтах і прырытэтах у ажыццяўленні сацыяльна-эканамічнай палітыкі дзяржавы, сутнасць якой вызначаюць прынцыпы сацыяльнай справядлівасці, сацыяльнай абароненасці і сацыяльнай салідарнасці.

З канстытуцыйнага прынцыпу сацыяльнай дзяржавы вынікае абавязак дзяржавы забяспечваць рост дабрабыту грамадзян, ствараць умовы для паліпашэння іх жыцця, задавальнення матэрыяльных прынцыпаў і каштоўнасцей у мэтах легітымнасці і сацыяльнай прымальнасці нарматывных прававых актаў.

Пры гэтым Канстытуцыйны Суд звяртае ўвагу заканадаўца на неабходнасць прытрымлівання належнага балансу сацыяльна-эканамічных правоў грамадзян і іх адказнасці за выкананне канстытуцыйных абавязкаў, устанавлення прававых механізмаў, здольных забяспечваць сацыяльную абарону грамадзян зыходзіць з сацыяльна-эканамічных фактараў развіцця Рэспублікі Беларусь.

7. Якасці канстытуцыйна-прававы стан грамадства і дзяржавы вызначаецца ўзроўнем канстытуцыйнай культуры, якая знаходзіць праўленне ў прыняцці законаў і іншых нарматывных прававых актаў у строгай адпаведнасці з Канстытуцыяй, захаванні агульнапрызнаных прынцыпаў і стандартаў у галіне правоў чалавека, абумоўлівае канстытуцыяналізацыю праваасядомасці.

Канстытуцыйны Суд лічыць неабходным паслядоўнае і мэтанакіраванае фарміраванне канстытуцыйна арыентаванай праваасядомасці грамадзян, юрыстаў, службовых асоб дзяржавы, у аснове якой павінна знаходзіцца глыбока асэнсаванае ўспрыманне фундаментальных каштоўнасцей і прынцыпаў Канстытуцыі як Асноўнага Закона краіны, што выражае волю беларускага народа.

Развіццё канстытуцыяналізму на сучасным этапе накіравана на павышэнне ўзроўню канстытуцыйнай дэмакратыі і ролі грамадзяніна як актыўнага ўдзельніка канстытуцыйных адносін, зацвярджэнне Рэспублікі Беларусь дэмакратычнай сацыяльнай прававой дзяржавы.

Гэта Пасланне прынята на пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь 23 студзеня 2018 г.

**Старшынявуючы —
Старшыня
Канстытуцыйнага Суда
Рэспублікі Беларусь
П. П. МКЛАШЭВІЧ.**

*23 студзеня 2018 г.
г. Мінск.*